



MONIKA TROJANOWSKA

Bydgoszcz University of Science and Technology, Faculty of Civil and Environmental Engineering and Architecture, Bydgoszcz, Poland

 ORCID: 0000-0001-8168-0746, e-mail: Monika.Trojanowska@pbs.edu.pl

METODA OCENY WARTOŚCI TERAPEUTYCZNYCH KRAJOBRAZÓW KULTUROWYCH NA PRZYKŁADZIE PARKÓW MIEJSKICH

METHOD OF ASSESSING THE THERAPEUTIC VALUES OF CULTURAL LANDSCAPES USING THE EXAMPLE OF URBAN PARKS

Streszczenie

Artykuł dotyczy multisensorycznego odbioru krajobrazu i wykorzystania jego właściwości terapeutycznych. W pracy przedstawiono uaktualnioną wersję Wzorca miejsc promocji zdrowia w mieście, który został uzupełniony o nowy atrybut – *Muzyka*. Sprawdzenie zasadności wprowadzenia nowego atrybutu wymagało przeprowadzenia badań terenowych. Jako obszary testowe wybrano osiem parków na terenie województwa pomorskiego. Proponowana w artykule wersja wzorca może stanowić cenne narzędzie wspierające procesy projektowe i decyzyjne dotyczące parków miejskich i rekreacyjnych terenów zieleni. Zastosowanie wzorca do sprawdzenia walorów terapeutycznych innych typów krajobrazów kulturowych będzie wymagało dalszych badań.

Abstract

The study focused on the multisensory perceptions of landscapes and the use of their therapeutic properties. The paper presents an updated version of the universal standard for health-promoting urban places, supplemented with a new attribute – Music. Field research of selected parks in the Pomorskie Voivodeship was undertaken to check the validity of this new attribute. The current resulting version of the standard may be a valuable tool to support any design and decision-making processes regarding city parks and green recreational areas. The usability of this standard to assess the therapeutic value of other different cultural landscapes would require further studies.

Słowa kluczowe: miejsca promocji zdrowia, krajobrazy terapeutyczne, uniwersalny standard, urbanistyka, parki publiczne, województwo pomorskie

Key words: health-promoting spaces, therapeutic landscapes, universal standard, urban design, public parks, Pomeranian region

WPROWADZENIE

Celem nadrzędnym badań było udoskonalenie narzędzia umożliwiającego lepsze wykorzystanie terapeutycznych właściwości krajobrazu w projektowaniu zielonych przestrzeni publicznych w mieście, aby były to miejsca codziennej promocji zdrowia. Badania te doprowadziły do opracowania kolejnych szkicowych wersji *Wzorca miejsc promocji zdrowia w mieście* (Trojanowska, 2017-2022). Celem szczegółowym przedstawionych w artykule badań było sprawdzenie zasadności poszerzenia *wzorca* o nowy atrybut – *Muzyka*.

Wzorec miejsc promocji zdrowia w mieście został opracowany w oparciu o podstawy teoretyczne skodyfikowane przez Wilberta Geslera (1996, 2005). Zapropował on koncepcję krajobrazów terapeutycznych, czyli miejsc, gdzie środowisko fizyczne, naturalne i zabudowane, warunki społeczne i percepcja ludzka tworzą atmosferę sprzyjającą leczeniu. Jako przykłady krajobrazów terapeutycznych podaje się w literaturze światowej m.in. miejsca pielgrzymowania, np. Lourdes we Francji. Krajobrazy terapeutyczne to też miejsca o wyjątkowo pięknych krajobrazach naturalnych np. Epidauros w Grecji. Gesler założył, że doświadczenie estetyczne natury może przyczynić się do promocji zdrowia. Doświadczenie terapeutyczne wymaga oderwania myśli od nurtujących problemów oraz skupienia się na „miejscu i chwili”. Mobilizacja sił regeneracyjnych organizmu wymaga relacji z otaczającą naturą. Układ taki jest możliwy tylko w odniesieniu do podmiotu. Traktowanie natury jako podmiotu, a nie przedmiotu pozwala na nadanie jej znaczenia i przyjazne traktowanie (Larkin, 2001). Zatem oddziaływanie terapeutyczne jest możliwe tylko pod warunkiem odpowiedniego nastawienia odbiorcy i wyłącznie przy upodmiotowieniu natury. Doświadczenie estetyczne natury jest odmienne od doświadczenia sztuki, jest to zaangażowane doświadczenie oderwania, któremu towarzyszy doświadczenie samego siebie (Salwa, 2016). Dlatego doświadczenie instalacji artystycznej w przestrzeni parku może oddziaływać polisensorycznie.

Obiektem zainteresowania Autorki jest tworzenie zielonych przestrzeni publicznych jako miejsc promocji zdrowia. Przyjęto, że miejsca promocji zdrowia w mieście to miejsca codzienne, które łączą walory krajobrazów terapeutycznych, aby wpływać pozytywnie na człowieka w zakresie zdrowia fizycznego, psychicznego i duchowego

INTRODUCTION

The main goal of the study was to improve the tools for assessing the therapeutic properties of landscapes in order for everyday green public spaces to become places for the promotion of daily health. Studies have developed different draft versions of *the Universal Standard for health-promoting urban places* (Trojanowska, 2017-2022). The specific aim of the research presented in this paper was to check the validity of introducing a new attribute – *Music* – to the *Standard*.

The universal Standard for health-promoting urban places was based on the theoretical foundations codified by Wilbert Gesler (1996, 2005). He proposed the concept of therapeutic landscapes, i.e., places where physical, natural, and built environmental, social conditions, and human perception create an atmosphere conducive to therapeutic treatment. Examples of therapeutic landscapes given in world literature include places of pilgrimage, such as Lourdes in France. Therapeutic landscapes are also places with magnificent natural landscapes, e.g., Epidauros in Greece. Gesler assumed that an aesthetic experience of nature could contribute to the promotion of health. This therapeutic experience would require distracting our thoughts away from troublesome problems and creating a focus on “the place and the moment.” In this way, a mobilization of the regenerative forces of the body would need a relationship with the nature surrounding us. Such familiarity would be possible only for a legal entity with rights, a fellow subject. Treating nature as a subject with rights and not merely as an object would allow people to give it meaning and treat it as something friendly (Larkin, 2001). Therefore, the therapeutic effect is possible only if the recipient has the right attitude and only with the empowerment of nature being treated as a subject with rights. The aesthetic experience of nature is distinct from that of art. It is an engaging involvement of detachment accompanied by an understanding of oneself (Salwa, 2016). Therefore, encountering an artistic installation in a park may have a polysensory effect.

The object of the author's interest is the creation of green public spaces as health-promoting places. It was assumed that health-promoting places in a city are everyday places that combine the different values of therapeutic landscapes to positively impact people in terms of their physical, mental, and spiritual health all year round (Trojanowska,

przez cały rok (Trojanowska, Sas-Bojarska, 2018). Dlatego w trakcie procesu badań literaturowych i terenowych trwa poszukiwanie cech przestrzennych i elementów wyposażenia, umownie nazywanych atrybutami, które mogą dobrze wpływać na zdrowie człowieka, stymulować regenerację psychiczną i fizyczną, i promować kontakty społeczne oraz aktywność fizyczną. Prace nad *Wzorcem* to proces otwarty, prowadzony przez Autorkę przez wiele lat, praktycznie od roku 2001. Prezentowany *Wzorzec* jest ciągle udoskonalany i wzbogacany o nowe kategorie atrybutów. Prace, prowadzone w oparciu o metodę triangulacji, wymagają zarówno regularnych przeglądów najnowszej literatury, jak i badań terenowych. Efektem tych poszukiwań są uaktualniane wersje wzorca (Trojanowska, 2017-2021).

Ocena binarna

W pracy założono bonitacyjną metodę oceny. *Wzorzec* może być wykorzystywany w sposób analogiczny do systemów oceny wielokryterialnej. Skodyfikowanie występowania danej cechy za pomocą punktów (każdy atrybut 1 punkt) pozwala na porównywanie ze sobą bogactwa walorów terapeutycznych poszczególnych parków.

Zaproponowano model zero jedynkowy:

0 – nie ma danej cechy, atrybutu, elementu infrastruktury, albo występuje w stopniu niesatysfakcjonującym

1 – stwierdzono występowanie danej cechy, atrybutu, elementu infrastruktury

Badacze z Politechniki Krakowskiej zaproponowali dodatkowo ocenę za pomocą połowy punktu $\frac{1}{2}$, co pozwala sprecyzować czy dany atrybut występuje, ale tylko w takim natężeniu, które nie pozwala na przyznanie pełnego 1 punktu (Krzeptowska-Moszkowicz et al., 2020)

W artykule przedstawiono nową wersję wzorca, odnoszącą się do parków miejskich i rozszerzoną o atrybut *Muzyka*. Celem sprawdzenia zasadności wprowadzenia tego atrybutu do wzorca konieczne było przeprowadzenie badań literaturowych i terenowych w wybranych parkach miejskich.

Sas-Bojarska, 2018). Therefore, in the literature and field research processes, a search continued for spatial features and elements conventionally referred to as attributes, which can positively affect human health, stimulate mental and physical regeneration, and promote social contacts and physical activities. Work on the *Standard* has been an open process, conducted by the author over many years, in practical terms since 2001. The *Standard* presented here has been continuously improved and enriched with new categories of attributes. Based on the triangulation method, the work required both regular reviews of the latest literature along with field research. The results of this research have resulted in updated versions of the *Standard* (Trojanowska, 2017-2021).

Binary Assessment

The study proposes an evaluation method of assessment. The *Standard* can be used in a similar way to multi-criteria evaluation systems. Codifying the occurrence of a given feature using points (each attribute equals 1 point) makes it possible to compare the therapeutic values of individual parks.

A binary model was proposed.

0 – there is no given feature, attribute, or element of infrastructure, or it occurs unsatisfactorily

1 – a given quality, attribute, or characteristic of infrastructure was found to be present

Researchers from the Cracow University of Technology additionally proposed an evaluation using half a point ($\frac{1}{2}$), which allows specification of a given attribute being present, but only to such a degree that it does not qualify for the awarding of a total 1 point (Krzeptowska-Moszkowicz et al., 2020)

This paper presents a new version of the *Standard*, referring to city parks with the latest attribute *Music*. It was necessary to research the literature and conduct field studies in selected city parks to verify the validity of introducing this attribute to the *Standard*.

MATERIAŁY I METODA BADAŃ

Na wartość terapeutyczną krajobrazu dźwiękowego wskazuje szereg badaczy (Kampfe et al. 2011; Cerwén et al. 2016; Bernat, 2020). W wyniku tych badań do wzorca wprowadzono nowy atrybut – *Muzyka*.

We wzorcu *miejsc promocji zdrowia w mieście* pojawiło się wcześniej oddziaływanie sensoryczne na słuch, ale konieczne wydaje się dodanie nowego atrybutu w kategorii 4. *Tworzenie Miejsca*, a mianowicie 4.6 *Animacja przestrzeni parku – Muzyka w parku*.

Kategoria *Muzyka* wychodzi poza oddziaływanie sensoryczne na słuch, które może być zapewnione przez np. szum wody spiętrzanej w kaskadzie czy fontannie. *Muzyka* w parku pozwala na zmniejszenie uciążliwości tła dźwiękowego, skupienie uwagi na linii melodycznej, a tym samym doświadczenie „miejsca i chwili” potrzebne do regeneracji psychicznej.

Punkty w kategorii *Muzyka* można będzie przyznać za tworzenie miejsca poprzez organizację wydarzeń muzycznych, np. koncertów, czy też odtwarzanie nagranej muzyki. Przykładem takich działań mogą być inscenizacje „ogrodów muzycznych” w Ogrodzie Wersalskim, czy też instalacje, które emitują dźwięki, np. „Le cylindre Sonore” Bernarda Leitnera w parku La Villette w Paryżu.

W trakcie badań uporządkowano tę kategorię, aby zawierała:

- 4.6. Animacja przestrzeni parku
 - Organizacja imprez w parku
 - Muzyka w parku
 - Scena w parku

Nową wersję *wzorca* prezentuje tabela 1.

MATERIALS AND METHODS

Several researchers point to the therapeutic value of soundscapes (Kampfe et al., 2011; Cerwén et al., 2016; Bernat, 2020). As a result of this research, a new attribute - *Music*, was introduced to the *Standard*.

The previous version of *The universal Standard for health-promoting urban places* already included the sensory effect on hearing. However, it still seemed necessary to add a new attribute in category 4. *Place-making*, namely 4.6 *Animation – Music*. The *Music* category goes beyond sensory impact on hearing, which could be provided by, for example, the rustling sound of water in a cascade or fountain. *Music* allows people to reduce the nuisance of background sounds, and to focus their attention on the melodies, and thus experience the feeling of “place and moment” needed for mental regeneration. Points in the *Music* category can be awarded for organizing musical events, e.g., concerts or playing recorded music. Examples of such activities are “musical gardens” in the Versailles Garden or installations that emit sounds, such as Bernard Leitner’s “Le cylindre Sonore” in the La Villette park in Paris.

During research, this category was organized to include:

- 4.6. Animation of place
 - Organization of events
 - Music
 - The scenery (open-air stage)

The new version of the *Standard* is presented in table 1.

Tab. 1. Uniwersalny wzorzec miejsc sprzyjających promocji zdrowia na przykładzie parku publicznego
Tab. 1. *Universal standard for health promoting places using the example of a public park*

UNIERSALNY WZORZEC PARKU O WŁAŚCIWOŚCIACH TERAPEUTYCZNYCH UNIVERSAL STANDARD FOR THERAPEUTIC PARKS					
1. PROJEKTOWANIE UNIERSALNE UNIVERSAL DESIGN	2. PROGRAM FUNKCJONALNY PARKU PARK'S FUNCTIONAL PROGRAM	3. STRUKTURA FUNKCJONALNO - PRZESTRZENNA ORGANIZATION OF SPACE AND FUNCTIONS	4. TWORZENIE MIEJSCA PLACEMAKING	5. UWZGLĘDNIENIE WYMOGÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SUSTAINA-BILITY	6. DOSTĘP DO PARKU ACCESS TO PARK
<p>1.1. Miejsce Powierzchnia Lokalizacja Otaczająca tkanka miejska <i>Place Area Location Surrounding urban pattern</i></p> <p>1.2. Kontekst ekologiczny Jakość gleby Jakość wody Jakość powietrza Poziom hałas Bioróżnorodność Formy ochrony przyrody <i>Environmental characteristics Soil quality Water quality Air quality Noise level Biodiversity Forms of nature protection</i></p> <p>1.3. Uniwersalna dostępność (potrzeby osób o ograniczonej sprawności) <i>Universal accessibility (addressing need of people with disabilities)</i></p>	<p>2.1. Umożliwienie regeneracji psychicznej i fizycznej Przestrzenie naturalnego krajobrazu Zielona polana Miejsca odpoczynku w słońcu i w cieniu Miejsca odpoczynku w ciszy i samotności Możliwość obserwacji innych Ludzi Możliwość obserwacji zwierząt <i>Psychological and physical regeneration Natural Landscapes Green open space Place to rest in the sun and in the shade Place to rest in silence and solitude Possibility to observe other people Possibility to observe animals</i></p> <p>2.2. Sprzyjanie kontaktom społecznym Miejsce spotkań w grupie <i>Social Contacts Enhancement Gathering place for groups</i></p>	<p>3.1. Kształtowanie przestrzeni parku w zależności od kompozycji urbanistycznej miasta <i>The park spatial composition follows the surrounding urban pattern</i></p> <p>3.2. Różnorodność architektoniczna otoczenia Punkty orientacyjne Struktura połączeń przestrzeni wewnętrznych Otwarcia widokowe na długie oście kompozycyjne Prowadzenie ścieżek widokowych Przesłonięte elementy scenarii krajobrazowej Wrażenie tajemniczości Kadrowanie widoku <i>Ludzka skala Architectural variety of urban environment Focal points and landmarks Structure of interiors and connections Long vistas (Extent) Pathways with views Invisible fragments of the scene (Vista engaging the imagination) Mystery, Fascination Framed views Human scale</i></p>	<p>4.1. Dzieła sztuki w parku <i>Works of Art</i></p> <p>4.2. Zabytki w parku <i>Monuments in the park</i></p> <p>4.3. Związki miejsca z historią Dziedzictwo kulturowe i związki z przeszłością <i>Historic places Culture and connection to the past</i></p> <p>4.4. Ogrody tematyczne <i>Thematic gardens</i></p> <p>4.5. Możliwość personalizacji przestrzeni parku <i>Personalization</i></p> <p>4.6. Animacja przestrzeni parku - Organizacja imprez w parku - Muzyka - Scena w parku <i>Animation of place - Organization of events - Music - Stage in the park</i></p>	<p>5.1. Włączenie w system przyrodniczy miasta <i>Green Infrastructure</i></p> <p>5.2. Parki nowej (drugiej) generacji <i>Parks of Second (New) Generation</i></p> <p>5.3. Ochrona bioróżnorodności Wydzielenie fragmentu parku z ograniczonym dostępem dla ludzi <i>Dobór roślin siedliskowych Troska o rodzime zwierzęta Naturalne metody utrzymania parku Biodiversity protection Part of park not-available to visitors Native plants Native animals Natural maintenance methods</i></p> <p>5.4. Ochrona zasobów wody pitnej <i>Infiltracja wody deszczowej Wykorzystywanie do podlewania wody nieuzdatnianej Sustainable water management Rainwater infiltration Irrigation with non-potable water</i></p> <p>5.5. Metabolizm miejski <i>Urban metabolism</i></p>	<p>6.1 Infrastruktura ruchu pieszego Szerokość chodnika Równa nawierzchnia Brak utrudnień Nachylenie Zagospodarowanie wody deszczowej <i>Sidewalk Infrastructure-Width of sidewalk Evenness of Surface Lack of obstructions Slope Sufficient drainage</i></p> <p>6.2 Ocena ogólna Utrzymanie Estetyka Sztuka w przestrzeni Wystarczająca ilość i jakość miejsc do siedzenia Percepcja bezpieczeństwa Buforowanie ruchu ulicznego Aktywność na ulicy Pustostany <i>General conditions: Maintenance Overall aesthetics Street art Sufficient seating Perceived safety Buffering from traffic Street activities Vacant lots</i></p>

<p>1.4. Dostępność parku Odległość dla potencjalnych użytkowników Transport publiczny Drogi piesze do parku <i>Access to park</i> <i>Distance to potential users</i> <i>Public transport stops</i> <i>Walkways to park</i></p>	<p>2.3. Wspieranie aktywności fizycznej Infrastruktura sportowa Infrastruktura rekreacyjna Ogrody wspólnotowe <i>Physical Activity</i> <i>Promotion</i> <i>Sports infrastructure</i> <i>Recreational infrastructure</i> <i>Community gardens</i></p> <p>2.4. Zaspokojenie podstawowych potrzeb użytkowników Bezpieczeństwa (obecność pracowników ochrony, czystość, utrzymanie, etc.) Miejsca do siedzenia i odpoczynku Schronienia Toaleta Woda do picia Jedzenie (możliwość zakupienia jedzenia w parku lub w bezpośrednim sąsiedztwie) <i>Catering for basic needs</i> <i>Safety and security</i> <i>(presence of guards, cleanliness, maintenance, etc.)</i> <i>Places to sit and rest</i> <i>Shelter</i> <i>Restrooms</i> <i>Drinking water</i> <i>Food (possibility to buy food in the park or close vicinities)</i></p>	<p>3.3. Optymalny stopień skomplikowania <i>Optimal level of complexity</i></p> <p>3.4. Naturalna nawierzchnia <i>Natural surfaces</i></p> <p>3.5. Elementy przykuwające uwagę Kontrolowana trudność Wrażenie ruchu <i>Engaging features</i> <i>Risk/Peril</i> <i>Movement</i></p> <p>3.6. Zbiornik wodny w parku <i>Presence of Water</i></p> <p>3.7. Projektowanie oddziaływania sensorycznego Oddziaływanie sensoryczne: wzrok Oddziaływanie sensoryczne: słuch Oddziaływanie sensoryczne: węch Oddziaływanie sensoryczne: dotyk Oddziaływanie sensoryczne: smak Ścieżka sensoryczna <i>Sensory stimuli design</i> <i>Sensory stimuli: Sight</i> <i>Sensory stimuli: Hearing</i> <i>Sensory stimuli: Smell</i> <i>Sensory stimuli: Touch</i> <i>Sensory stimuli: Taste</i> <i>Sensory path</i></p>	<p>4.7. Zaangażowanie społeczne - Personalizacja procesu architektonicznego (możliwość kontaktu z zespołem projektowym) - Udział wszystkich interesariuszy, w tym mieszkańców i użytkowników - Ustalanie zasad postępowania i samorządzenia - Przewidywanie kontaktów społecznych - Trzecie miejsca - Czwarte miejsca <i>Community Engagement</i> <i>Personalizing the architectural process</i> <i>Participation of all stakeholders, including inhabitants and users</i> <i>Determining the rules of conduct and self-management</i> <i>Space for social contact</i> - third places - fourth places</p>	<p>5.6. Wykorzystywanie ekologicznych źródeł energii <i>Ecological energy sources</i></p>	<p>6.3 Ruch pojazdów Prędkość Natężenie ruchu Ilość i bezpieczeństwo przejść pieszych Parkowanie na ulicy <i>Traffic</i> <i>Speed</i> <i>Volume</i> <i>Number and safety of crossings</i> <i>On-street parking</i></p> <p>6.4 Jakość użytkowania Jakość powietrza Wystarczające oświetlenie Poziom hałasu Nastonoczenie i zacinienie Przezierność kondygnacji przyziemia <i>User Experience</i> <i>Air quality</i> <i>Noise level</i> <i>Sufficient lighting</i> <i>Sunshine and shade</i> <i>Transparency of ground floors of building</i></p>
--	--	---	---	---	---

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

OBSZAR BADAŃ

Prace nad wzorcem, uzupełnianie atrybutów i doskonalenie procesu oceny wymaga weryfikacji. Do badania wybrano osiem parków miejskich z terenu województwa pomorskiego. Są to parki znane i popularne, o bogatej infrastrukturze rekreacyjno-sportowej. Przyjęto założenie, żeby badaniem objąć parki, które powinny uzyskać maksymalną liczbę punktów. Celem szczegółowym badania było sprawdzenie zasadności wprowadzenia nowego atrybutu – *Muzyka*.

Wybrano następujące parki:

1. Park Centralny Gdynia
2. Park im. J. Haffnera Sopot
3. Park Kiloński Gdynia
4. Park Oliwski Gdańsk (kompleks parkowy wraz z Katedrą Oliwską)
5. Park Oruński Gdańsk
6. Park im. R. Regana Gdańsk
7. Park Starowiejski Rumia
8. Park im. A Majkowskiego, Wejherowo

Krótką charakterystyka wybranych parków

Park Centralny Gdynia

Jest to nowa inwestycja, jeszcze w fazie realizacji. W ocenie przyjęto, że cała zaplanowana inwestycja (około 6,5 ha) zostanie zrealizowana zgodnie z projektem.

Park powstaje dzięki przeniesieniu naziemnych parkingów obok Urzędu Miasta do garażu podziemnego, co pozwoliło na zagospodarowanie rekreacyjne terenu w centrum miasta. Zrealizowano już fragment z ogrodem sensorycznym, placami zabaw dla różnych grup wiekowych, terenem dla skate-boardingu i wybiegiem dla psów.

Park im. J. Haffnera Sopot

Park nadmorski o powierzchni około 25 ha rozciąga się wzdłuż plaży od Grand Hotelu do potoku Swelina (Swelinia) – granicy miasta. W parku zaproponowano bezkolizyjne ścieżki dla pieszych, rolkarzy i cyklistów. Zadbano o całoroczne lokale gastronomiczne, infrastrukturę rekreacyjno-sportową dla wszystkich grup wiekowych, pielęgnację historycznego drzewostanu i nowe atrakcyjne nasadzenia. Znajdują się tu pomniki, rzeźby i liczne ławki. Organizowane są cykliczne wydarzenia muzyczne.

SCOPE OF THE RESEARCH

Working on the *Standard*, adding new attributes, and improving the evaluation processes requires verification. The city parks from the Pomeranian Voivodeship selected for the study are well-known and popular parks with rich recreational and sports infrastructures. It was assumed that these parks should score a maximum number of points. The more detailed purpose of the study was to verify the validity of introducing a new attribute – *Music*. The following parks were selected:

1. Park Centralny Gdynia
2. Park im. J. Haffnera Sopot
3. Park Kiloński Gdynia
4. Park Oliwski Gdańsk (including Oliwa Cathedral)
5. Park Oruński Gdańsk
6. Park im. R. Regana Gdańsk
7. Park Starowiejski Rumia
8. Park im. A Majkowskiego, Wejherowo

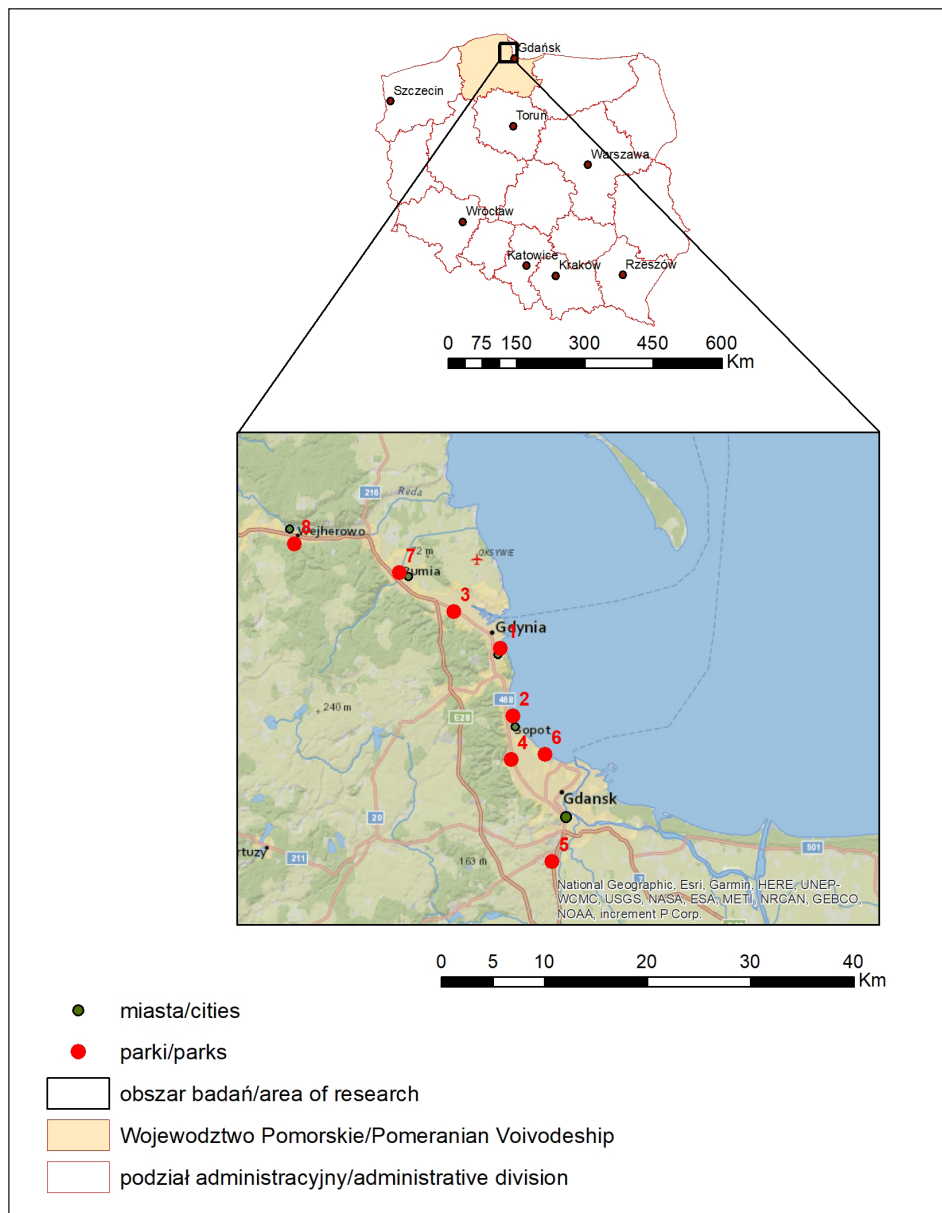
Brief characteristics of the selected parks

Park Centralny Gdynia

This is a new investment, still in the implementation phase. This study assumed that the municipality would eventually carry out the entire planned investment (approximately 6.5 ha). The transfer of above-ground car parks next to the City Hall to an underground garage has allowed for the recreational development of the area in the city center (on the roof of the underground garage). A part of the investment has been completed with a sensory garden, playgrounds for different age groups, a skateboarding area, and a dog run.

Park im. J. Haffnera Sopot

With about 25 ha, this seaside park stretches along the beach from the Grand Hotel to the Swelina stream (Swelinia) – the city border. The park offers collision-free paths for pedestrians, skaters, and cyclists. The municipality has taken care of the all-year-round dining facilities, recreational and sports infrastructures for all age groups, maintenance of historic trees, and new attractive plantings. There are monuments, sculptures, and numerous benches. Regular music events are organized.



Ryc. 1. Lokalizacja wybranych parków na mapie. Źródło: opracowanie A. Piechota na podkładzie mapy National Geographic
 Fig. 1. Location of selected parks. Source: elaboration by A. Piechota based on a National Geographic map

Park Kiloński Gdynia

Park osiedlowy o powierzchni około 3,5 ha to przykład zagospodarowania zaniedbanych terenów miejskich nieużytków w rozlewisku lokalnego cieku wodnego. Od lat 90. starano się o atrakcyjne, rekreacyjne zagospodarowanie tego terenu w formie parku miejskiego. W parku stworzono miejsce do zabawy i wypoczynku dla wszystkich grup wiekowych, z bardzo bogatą infrastrukturą rekreacyjno-sportową. Organizowane są festyny i różnego rodzaju imprezy plenerowe.

Park Kiloński Gdynia

This public park with about 3.5 ha is an example of the development of neglected urban wastelands. Since the 1990s, efforts have been made to create an attractive city park. The park is a place for fun and relaxation for all age groups, with a vibrant recreational and sports infrastructure. Festivals and various outdoor events are organized there.

Park Oliwski Gdańsk (kompleks parkowy wraz z Katedrą Oliwską)

Jest to historyczny park o powierzchni około 11,5 ha, którego początki sięgają ogrodów przyklasztornych założonych przez mnichów cysterskich. W parku zadbano o rewaloryzację ogrodu w stylu francuskim i zachowanie pejzażowego parku angielskiego. W ostatnich latach zrewitalizowano tereny obok historycznego parku tworząc m.in. nowy ogród inspirowany stylem japońskim. W parku organizowane są koncerty, np. muzyki klasycznej. W kompleksie parkowym kluczowym obiektem jest Katedra Oliwska, znana z koncertów i festiwali muzyki organowej.

Park Oruński Gdańsk

Zabytkowy park o powierzchni około 19 ha. W ostatnich latach park zrewitalizowano. Zadbano o stawy, ścieżki, oświetlenie, budowę amfiteatru i pielęgnację historycznego drzewostanu. Na terenie parku zlokalizowano infrastrukturę rekreacyjno-sportową dla dzieci i młodzieży oraz galerię rzeźb plenerowych. W parku funkcjonują instytucje kultury i organizacje, m.in. Scena Muzyczna Gdańskiego Archipelagu Kultury i Centrum Kultury Tatarów.

Park im. R. Regana Gdańsk

Jeden z największych gdańskich parków, o powierzchni około 85 ha, zlokalizowany na terenie Pasa Nadmorskiego. Jest przykładem rewaloryzacji dawnych ogródków działkowych i nieużytków. Wprowadzono system bezkolizyjnych ścieżek dla pieszych i cyklistów. Wybudowano infrastrukturę rekreacyjno-sportową i lokale gastronomiczne obok mola w Brzeźnie. Stworzono miejsce dla ekspozycji plenerowej rzeźb i pomników.

Park Starowiejski Rumia

Park, o powierzchni około 10 ha, stanowi przykład udanej operacji rewitalizacji terenów przemysłowych dawnej kuźnicy zlokalizowanej w centrum historycznej starej wsi w Rumii. Od połowy lat 90. XX w. trwają prace polegające na odtworzeniu dawnego stawu, pielęgnacji zachowanego drzewostanu, dodawaniu nowych nasadzeń, placów zabaw i infrastruktury rekreacyjno-sportowej. Scena letnia i otaczająca ją polana służą organizacji imprez i festynów. W centrum parku znajduje się odrestaurowany Dwór pod Lipami, który dzisiaj mieści Miejski Dom Kultury.

Park Oliwski Gdańsk (park complex including the Oliwa Cathedral)

This is a historical park with an area of about 11.5 ha, the origins of which go back to the monastery gardens founded by Cistercian monks. The municipality has restored the French-style garden in the park and preserved the English-style landscape park. In recent years, the areas next to the historical park have been revitalized, creating, among others, a new garden inspired by Japanese styling. Classical music concerts are organized in the park. The key monument in the park complex is the Oliwa Cathedral, known for organ music concerts and festivals.

Park Oruński Gdańsk

This is a historic park with an area of approximately 19 ha. The park has been revitalized in recent years. The municipality undertook the revitalization of ponds, paths, lighting, the construction of a theater, and the maintenance of historic trees. The park has a recreational and sports infrastructure for children and teenagers and an outdoor sculpture gallery. There are cultural institutions and organizations, e.g., the Music Stage of the Gdańsk Archipelago of Culture and the Tatar Cultural Center.

Park im. R. Regana Gdańsk

One of the largest parks in Gdańsk, with an area of approximately 85 ha, it is located on the Coastal Belt. It is an example of the revalorization of former allotment gardens and wastelands. A system of collision-free paths for pedestrians and cyclists has been introduced. Recreation and sports infrastructure, as well as restaurants, have been built next to the pier in Brzeźno. The park offers a space for the outdoor exhibition of sculptures and monuments.

Park Starowiejski Rumia

This park of 10 ha is an example of a successful revitalization of the post-industrial zones of the former forge factory. It is located in the center of the historic old village in Rumia. Since the mid-1990s, work has been underway to restore the former pond, maintain old preserved trees, and add new plantings, playgrounds, and recreational and sports infrastructure. The summer stage and the surrounding open green areas are used to organize events and festivals. In the center of the park, there is the restored Dwór pod Lipami, which today houses the Municipal Center of Culture.

Park im. A Majkowskiego, Wejherowo

Park zabytkowy o powierzchni około 22 ha. W ostatnich latach trwały intensywne prace nad przywróceniem walorów historyczno-przyrodniczych terenu. Atrakcją jest zrewitalizowany Pałac Przebendowskich i Keyserlingków, ale też stawy i woliery zamieszkałe przez różne gatunki ptaków, całoroczna kawiarenka, place zabaw dla różnych grup wiekowych oraz scena letnią i amfiteatr miejski gdzie odbywają się cykliczne imprezy, które przyciągają nawet kilka tysięcy osób. Infrastruktura sportowo-rekreacyjna jest bardzo bogata i dobrze utrzymana.

Park im. A Majkowskiego, Wejherowo

This is a historic park with an area of approximately 22 ha. In recent years, intensive work has been carried out to restore its historical and natural worth. There are numerous attractions: the revitalized Palace which once belonged to the Przebendowski and Keyserling families, ponds, aviaries inhabited by various species of birds, a year-round cafe, playgrounds for different age groups, a summer stage, and a city amphitheater where regular events are held, attracting up to several thousand people. The sports and recreational infrastructure is vibrant and well-maintained.

WYNIKI BADAŃ

Ocena binarna wybranych parków (tabela 2)

Najwięcej punktów uzyskał Park Oliwski 94/94 czyli 100%, ale wszystkie parki otrzymały bardzo dużą liczbę punktów. Każde z badanych założeń parkowych można uznać za miejsce sprzyjające promocji zdrowia w mieście. Deficyt punktów w niektórych kategoriach oceny wynika z braku np. ścieżki sensorycznej, czy ogrodów wspólnotowych. Są to elementy, które można uznać za cenne, ale niekoniecznie niezbędne do promocji zdrowia we wszystkich grupach wiekowych.

Ocena atrybutu *Muzyka*

Jeśli chodzi o atrybut *Muzyka*, potwierdzono jego występowanie w przypadku większości z badanych parków. Koncerty organowe w Katedrze Oliwskiej, to tzw. „muzyka wieków” to jeden z pierwszych elementów jakie kojarzą się z tym parkiem w powszechnej kulturze. Podobnie jest w przypadku instalacji „kaszubskich nut” – obecnych po rewitalizacji w parku im. Majkowskiego w Wejherowie. Koncerty i festyny odbywają się również w parku w Rumii i w Sopot. W pozostałych parkach stanowią rzadkość i trudno mówić o kojarzeniu tych miejsc z krajobrazem dźwiękowym. Warto to zmienić w przyszłości.

RESULTS

Binary assessment of selected parks (table 2)

The highest number of points was obtained by Park Oliwski 94/94, i.e., 100%, but all of the parks received high points. Each of the analyzed park layouts can be considered places conducive to the promotion of health in the city. A deficit of points in some categories results from the lack of, for example, a sensory path or community garden. These elements may be considered valuable but are not necessarily essential to health promotion in every age group.

Assessment of the attribute *Music*

As for the *Music* attribute, its presence was confirmed in most of the parks studied. Organ concerts in the Oliwa Cathedral are the so-called “Music of the ages,” one of the first recognizable elements of this park in everyday culture. This is similar in the case of an installation of “Kashubian notes” – presented after the revitalization of the park in Wejherowo. Concerts and festivities also take place in the park in Rumia and Sopot. In other parks, they are rare, and it is difficult to associate these places with their soundscapes. This is worth changing in the future.

Tab. 2. Ocena binarna wybranych parków

Tab. 2. Binary assessment of selected parks

	PUNKTACJA MAKSYMALNA MAXIMUM NUMBER OF POINTS	Park Centralny Gdynia	Park Hafnera Sopot	Park Kiloniński Gdynia	Park Oliwski	Park Oruński	Park Regana – Pas Nadmorski	Park Starowiejski Rumia	Park Majkowskiego Wejherowo
SUMA TOTAL	93	78	85	79	93	84	84	88	90
1. PROJEKTOWANIE/ UNIVERSAL DESIGN	9	6	9	9	9	9	9	9	9
1.1. Miejsce/ <i>Place</i>									
Powierzchnia/ <i>Area</i>	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Lokalizacja/ <i>Location</i>	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Otoczająca tkanka miejska/ <i>Surrounding urban pattern</i>	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
1.2. Kontekst ekologiczny/ <i>Environmental characteristics</i>	6	3	6	6	6	6	6	6	6
Jakość gleby/ <i>Soil quality</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jakość wody/ <i>Water quality</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jakość powietrza/ <i>Air quality</i>	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Poziom hałasu/ <i>Noise level</i>	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Bioróżnorodność/ <i>Biodiversity</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Formy ochrony przyrody/ <i>Forms of nature protection</i>	1	0	1	1	1	1	1	1	1
1.3. Uniwersalna dostępność (potrzeby osób o ograniczonej sprawności)/ <i>Universal accessibility (addressing need of people with disabilities)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
1.4. Dostępność parku/ <i>Access to park</i>	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Odległość dla potencjalnych użytkowników/ <i>Distance to potential users</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Transport publiczny/ <i>Public transport stops</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Drogi piesze do parku/ <i>Walkways to park</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2. PROGRAM FUNKCJONALNY PARKU/ PARK'S FUNCTIONAL PROGRAM	17	17	17	16	17	16	16	16	16
2.1. Umożliwienie regeneracji psychicznej i fizycznej/ <i>Psychological and physical regeneration</i>	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Przestrzenie naturalnego krajobrazu/ <i>Natural Landscapes</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zielona polana/ <i>Green open space</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Miejsca odpoczynku w słońcu i w cieniu/ <i>Place to rest in the sun and in the shade</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1

	PUNKTACJA MAKSYMALNA MAXIMUM NUMBER OF POINTS	Park Centralny Gdynia	Park Haffnera Sopot	Park Kiloński Gdynia	Park Oliwski	Park Oruński	Park Regana – Pas Nadmorski	Park Starowiejski Rumia	Park Majkowskiego Wejherowo
Miejsca odpoczynku w ciszy i samotności/ <i>Place to rest in silence and solitude</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Możliwość obserwacji innych ludzi/ <i>Possibility to observe other people</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Możliwość obserwacji zwierząt/ <i>Possibility to observe animals</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2.2. Sprzyjanie kontaktom społecznym/ <i>Social Contacts Enhancement</i>	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Miejsce spotkań w grupie/ <i>Gathering place for groups</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2.3. Wspieranie aktywności fizycznej/ <i>Physical Activity Promotion</i>	3	3	3	2	3	2	2	2	2
Infrastruktura sportowa/ <i>Sports infrastructure</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Infrastruktura rekreacyjna/ <i>Recreational infrastructure</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ogrody wspólnotowe/ <i>Community gardens</i>	1	1	1	0	1	0	0	0	0
2.4. Zaspokojenie podstawowych potrzeb użytkowników/ <i>Catering for basic needs</i>	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Bezpieczeństwa (obecność pracowników ochrony, czystość, utrzymanie, etc.)/ <i>Safety and security (presence of guards, cleanness, maintenance, etc.)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Miejsca do siedzenia i odpoczynku/ <i>Places to sit and rest</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Schronienia (przed deszczem, zimnem, itp.)/ <i>Shelter (from cold, rain, wind, etc....)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Toaleta Restrooms/ <i>Toilets</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Woda do picia (poidło, kran z wodą pitną)/ <i>Drinking water (drinking fountain, etc....)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Jedzenie (możliwość zakupu jedzenia w parku lub w bezpośrednim sąsiedztwie)/ <i>Food (possibility to buy food in the park or the close vicinity)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1

	PUNKTACJA MAKSYMALNA MAXIMUM NUMBER OF POINTS	Park Centralny Gdynia	Park Hafniera Sopot	Park Kilonński Gdynia	Park Oliwski	Park Oruński	Park Regana – Pas Nadmorski	Park Starowiejski Rumia	Park Majkowskiego Wejherowo
3. STRUKTURA FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNA ORGANIZATION OF SPACE AND FUNCTIONS	20	17	19	18	20	18	18	18	20
3.1. Kształtowanie przestrzeni parku w zależności od kompozycji urbanistycznej miasta/ <i>The park spatial composition follows the surrounding urban pattern</i>	1	0	1	1	1	1	1	1	1
3.2. Różnorodność architektoniczna otoczenia/ <i>Architectural variety of urban environment</i>	8	8	8	8	8	8	8	8	8
Punkty orientacyjne/ <i>Focal points and landmarks</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Struktura połączeń przestrzeni wewnętrznych/ <i>Structure of interiors and connections</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Otwarcia widokowe na długie osie kompozycyjne/ <i>Long vistas (Extent)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Prowadzenie ścieżek widokowych/ <i>Pathways with views</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Przesłonięte elementy scenarii krajobrazowej, np. kulisy ogrodowe, itp./ <i>Invisible fragments of the scene (Vista engaging the imagination)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Wrażenie tajemniczości/ <i>Mystery, Fascination</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kadrowanie widoku/ <i>Framed views</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Ludzka skala/ <i>Human scale</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3.3. Optymalny stopień skomplikowania/ <i>Optimal level of complexity</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3.4. Naturalna nawierzchnia/ <i>Natural surfaces</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3.5. Elementy przykuwające uwagę/ <i>Engaging features</i>	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Kontrolowana trudność, np. przejście mostkiem przez rzekę/ <i>Risk/Peril (crossing a bridge over a river, etc.)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Wrażenie ruchu, np. wody w strumieniu/ <i>Movement (flowing water)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3.6. Zbiornik wodny w parku/ <i>Presence of Water</i>	1	0	1	1	1	1	1	1	1
3.7. Projektowanie oddziaływania sensorycznego/ <i>Sensory stimuli design</i>	6	5	5	4	6	4	4	4	6
Oddziaływanie sensoryczne: wzrok/ <i>Sensory stimuli: Sight</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1

	PUNKTACJA MAKSYMALNA MAXIMUM NUMBER OF POINTS	Park Centralny Gdynia	Park Haffnera Sopot	Park Kiloński Gdynia	Park Oliwski	Park Oruński	Park Regana – Pas Nadmorski	Park Starowiejski Rumia	Park Majkowskiego Wejherowo
Oddziaływanie sensoryczne: słuch/ <i>Sensory stimuli: Hearing</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Oddziaływanie sensoryczne: węch/ <i>Sensory stimuli: Smell</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Oddziaływanie sensoryczne: dotyk/ <i>Sensory stimuli: Touch</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Oddziaływanie sensoryczne: smak/ <i>Sensory stimuli: Taste</i>	1	1	0	0	1	0	0	0	1
Ścieżka sensoryczna/ <i>Sensory path</i>	1	0	1	0	1	0	0	0	1
4. TWORZENIE MIEJSCA PLACEMAKING	16	12	13	11	16	13	13	16	16
4.1. Dzieła sztuki w parku/ <i>Works of Art</i>	1	0	1	0	1	1	1	1	1
4.2. Zabytki w parku/ <i>Monuments in the park</i>	1	0	1	0	1	1	1	1	1
4.3. Związki miejsca z historią/ <i>Historic places</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Dziedzictwo kulturowe i związki z przeszłością/ <i>Culture and connection to the past</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
4.4. Ogrody tematyczne/ <i>Thematic gardens</i>	1	1	1	0	1	0	0	1	1
4.5. Możliwość personalizacji przestrzeni parku/ <i>Personalization</i>	1	1	0	0	1	0	0	1	1
4.6. Animacja przestrzeni parku/ <i>Animation of place</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Organizacja imprez w parku/ <i>Organization of events</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Muzyka/ <i>Music</i>	1	0	1	0	1	1	0	1	1
Scena w parku/ <i>Stage in the park</i>	1	0	0	1	1	0	0	1	1
4.7. Zaangażowanie społeczne (w proces planowania, budowy i/lub utrzymania parku)/ <i>Community Engagement (planning, construction and maintenance)</i>	6	6	6	6	6	6	6	6	6
Personalizacja procesu architektonicznego (możliwość kontaktu z zespołem projektowym)/ <i>Personalizing the architectural process (contact with design team)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Udział wszystkich interesariuszy, w tym mieszkańców i użytkowników/ <i>Participation of all stakeholders, including inhabitants and users</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1

	PUNKTACJA MAKSYMALNA MAXIMUM NUMBER OF POINTS	Park Centralny Gdynia	Park Haffnera Sopot	Park Kiloński Gdynia	Park Oliwski	Park Oruński	Park Regana – Pas Nadmorski	Park Starowiejski Rumia	Park Majkowskiego Wejherowo
Ustalanie zasad postępowania i samzarządzania/ <i>Determining the rules of conduct and self-management</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Przestrzeń do kontaktów społecznych/ <i>Space for social contact</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Trzecie miejsca (np. klub młodzieżowy, kawiarnia, itp.)/ <i>Third places (youth center, café, etc..)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Czwarte miejsca (miejsca, gdzie można poczekać)/ <i>Fourth places where one can wait, etc....)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5. UWZGLĘDNIENIE WYMOGÓW ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU/ SUSTAINABILITY	10	10	8	9	10	10	8	9	9
5.1 Włączenie w system przyrodniczy miasta/ <i>Green Infrastructure</i>	1	1	1	1	1	1	0	1	1
5.2. Parki nowej (drugiej) generacji (parki gdzie kluczowe jest dążenie do zrównoważonego rozwoju, naturalne metody utrzymania, itp.)/ <i>Parks of Second (New) Generation (sustainable)</i>	1	1	1	1	1	1	0	1	1
5.3. Ochrona bioróżnorodności/ <i>Biodiversity protection</i>	4	4	2	4	4	4	4	4	3
Wydzielenie fragmentu parku z ograniczonym dostępem dla ludzi/ <i>Part of park not-available to visitors</i>	1	1	0	1	1	1	1	1	1
Dobór roślin siedliskowych (rodzimych, typowych dla danego siedliska)/ <i>Native plants</i>	1	1	0	1	1	1	1	1	1
Troska o rodzime zwierzęta/ <i>Native animals</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Naturalne metody utrzymania parku/ <i>Natural maintenance methods</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	0
5.4. Ochrona zasobów wody pitnej/ <i>Sustainable water management</i>	2	2	2	1	2	2	2	1	2
Infiltracja wody deszczowej/ <i>Rainwater infiltration</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Wykorzystywanie do podlewania wody nieuzdatnianej/ <i>Irrigation with non-potable water</i>	1	1	1	0	1	1	1	0	1
5.5. Metabolizm miejski/ <i>Urban metabolism</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5.6. Wykorzystywanie ekologicznych źródeł energii/ <i>Ecological energy sources</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1

	PUNKTACJA MAKSYMALNA MAXIMUM NUMBER OF POINTS	Park Centralny Gdynia	Park Hafniera Sopot	Park Kiloński Gdynia	Park Oliwski	Park Oruński	Park Regana – Pas Nadmorski	Park Starowiejski Rumia	Park Majkowskiego Wejherowo
6. DOSTĘP DO PARKU/ ACCESS TO PARK	22	17	19	17	22	19	22	21	22
6.1 Infrastruktura ruchu pieszego/ <i>Sidewalk Infrastructure</i>	5	5	5	5	5	5	5	5	5
Szerokość chodnika (umożliwiająca swobodny spacer min. dwóch osób obok siebie)/ <i>Width of sidewalk (minimal for two people walking side by side)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Równa nawierzchnia/ <i>Evenness of surface</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Brak utrudnień/ <i>Lack of obstructions</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Nachylenie/ <i>Slope</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Zagospodarowanie wody deszczowej (umożliwiającej naturalną retencję i infiltrację wody)/ <i>Sufficient drainage (natural stormwater retention and infiltration)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
6.2 Ocena ogólna/ <i>General conditions</i>	8	8	8	7	8	7	8	7	8
Utrzymanie/ <i>Maintenance</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Estetyka/ <i>Overall aesthetics</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Sztuka w przestrzeni/ <i>Street art</i>	1	1	1	0	1	1	1	0	1
Wystarczająca ilość i jakość miejsc do siedzenia/ <i>Sufficient seating</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Percepcja bezpieczeństwa/ <i>Perceived safety</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Buforowanie ruchu ulicznego (po drodze do parku)/ <i>Buffering from traffic (safe road to park)</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Aktywność na ulicy/ <i>Street activities</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Pustostany (np. niezamieszkałe, zrujnowane budynki)/ <i>Vacant lots</i>	1	1	1	1	1	0	1	1	1
6.3 Ruch pojazdów/ <i>Traffic</i>	4	1	1	1	4	2	4	4	4
Prędkość/ <i>Speed</i>	1	0	0	0	1	0	1	1	1
Natężenie ruchu/ <i>Volume</i>	1	0	0	0	1	0	1	1	1
Ilość i bezpieczeństwo przejść pieszych/ <i>Number and safety of crossings</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Parkowanie na ulicy/ <i>On-street parking</i>	1	0	0	0	1	1	1	1	1

	PUNKTACJA MAKSYMALNA MAXIMUM NUMBER OF POINTS	Park Centralny Gdynia	Park Haffnera Sopot	Park Kiloński Gdynia	Park Oliwski	Park Oruński	Park Regana – Pas Nadmorski	Park Starowiejski Rumia	Park Majkowskiego Wejherowo
6.4 Jakość użytkowania/ <i>User Experience</i>	5	3	5	4	5	5	5	5	5
Jakość powietrza/ <i>Air quality</i>	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Wystarczające oświetlenie/ <i>Sufficient lighting</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Poziom hałasu/ <i>Noise level</i>	1	0	1	1	1	1	1	1	1
Nasłonecznienie i zacielenie/ <i>Sunshine and shade</i>	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Przezierność kondygnacji przyziemia/ <i>Transparency of ground floors of building</i>	1	1	1	0	1	1	1	1	1

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

Tab. 3. Ocena całościowa wybranych parków, Opracowanie własne.

Tab. 3. Assessment results for selected parks, source: own study

Park Oliwski Gdańsk	94/94
Park im. A Majkowskiego, Wejherowo	91/94
Park Starowiejski Rumia	89/94
Park im. J. Haffnera Sopot	86/94
Park im. R. Regana Gdańsk	85/94
Park Oruński Gdańsk	85/94
Park Kiloński Gdynia	80/94
Park Centralny Gdynia	79/94

Źródło: opracowanie własne

Source: own study

DYSKUSJA WYNIKÓW

Ocena binarna wybranych parków

Do badania użyto arkusza kalkulacyjnego oceny wielokryterialnej, który zapewniał jednocześnie możliwość oceny opisowej i binarnej (załącznik 1). Arkusz to narzędzie, które może być wykorzystywane na zasadzie check-listy.

DISCUSSION

Binary evaluation of selected parks

A multi-criteria evaluation *spreadsheet* was used for the study, which at the same time provided the possibility of descriptive and binary evaluations (table 2). A *spreadsheet* is a tool that can be used on a checklist basis.

Trudność wynikająca z subiektywnej oceny

W przypadku oceny binarnej dużym problemem może okazać się subiektywność oceny, szczególnie w przypadku porównywania wyników oceny poszczególnych parków, jeżeli oceny dokonywały różne osoby. Indywidualność percepcji walorów terapeutycznych może spowodować potencjalne błędy np. obniżenie oceny danego parku poprzez indywidualną ocenę parametrów subiektywnych.

Ocena opisowa pozwala na zmniejszenie trudności związanych z subiektywnością postrzegania terapeutycznych właściwości krajobrazu. Jest to ocena występowania danej cechy, atrybutu, elementu infrastruktury. Umożliwia stwierdzenie, czy dany atrybut jest satysfakcjonujący i w jakim stopniu. Z drugiej strony ocena opisowa jest czasochłonna i wymaga przygotowania.

PODSUMOWANIE

Ocena wybranych parków w województwie pomorskim przy użyciu *wzorca miejsc promocji zdrowia w mieście* potwierdziła ich walory terapeutyczne. Praktycznym wnioskiem wynikającym z tej oceny może być wskazanie do używania *wzorca miejsc promocji zdrowia w mieście* w przypadku terenów zaniedbanych, wymagających rewitalizacji. Ocena przy pomocy wzorca pozwoli wskazać jakie walory przestrzeni kulturowo-krajobrazowej muszą być zrewitalizowane lub zaprojektowane od nowa oraz jakich elementów infrastruktury sportowo-rekreacyjnej brakuje. Tym samym *wzorzec miejsc promocji zdrowia w mieście* może stać się narzędziem dostarczającym dowodów potrzebnych do wyłuszczenia podjęcia określonych działań.

Wzorzec może być wykorzystywany zarówno w praktyce projektowej, jak i dydaktycznej – aby przygotować młodych projektantów i decydentów do wykorzystywania terapeutycznych właściwości krajobrazu w praktyce.

Wzorzec miejsc promocji zdrowia w mieście powstał aby ułatwić tworzenie uniwersalnie dostępnych przestrzeni, które umożliwią rekreację i regenerację jak najszerzym grupom społecznym. Wzorzec może stanowić wsparcie w pracy projektantów i decydentów. Może też służyć jako narzędzie do umotywowania potrzeby wprowadzania zmian w istniejącej przestrzeni. Praca nad wzorcem miejsc promocji zdrowia w mieście to proces otwarty, wciąż trwa poszukiwanie nowych atrybutów,

Difficulties resulting from subjective judgments

In the case of binary evaluation, the subjectivity of the assessment may be a big problem, especially in the case of comparing the evaluation results of individual parks if different people made the evaluations. The individuality of the perception of therapeutic values may, for example, lower the assessment of subjective parameters.

Descriptive assessments reduces difficulties associated with the subjective perception of the therapeutic properties of a landscape. This is an assessment of the presence of a given feature, attribute, or infrastructure element. It makes it possible to state whether a given quality is satisfactory. On the other hand, descriptive assessments are time-consuming and require preparation.

CONCLUSION

Evaluating selected parks in the Pomeranian Voivodeship using the *Universal Standard for health-promoting urban places* have confirmed their therapeutic value. A practical conclusion resulting from this assessment may suggest using the *Universal Standard for health-promoting urban places* in the case of neglected areas that require revitalization. The *Universal Standard* evaluation would indicate which values of the cultural and landscape space must be revitalized or redesigned and what elements of the sports and recreational infrastructure are missing, if any. Thus, the *Universal Standard for health-promoting urban* could become a tool to provide evidence needed to explain specific actions.

The *Standard* can be used both in design and teaching – to prepare young designers and decision-makers to make use of the therapeutic properties of landscapes in practice.

The universal Standard for health-promoting urban places was created to facilitate the creation of universally accessible spaces that would promote recreation and regeneration for the broadest possible social groups. The *Standard* could be used to support the work of designers and decision-makers. It could also serve as a tool to justify the need to change an existing space. Working on *The universal Standard for health-promoting urban places* is an open process. The search for new attributes and improvements to the methods, processes, and assessment tools is still ongoing.

doskonalenie metody, procesu i narzędzia oceny.

Wzbogacenie *wzorca* o nowy atrybut *Muzyka w parku* wydaje się zasadne i może przyczynić się do wzrostu świadomości na temat znaczenia krajobrazu dźwiękowego i jego walorów terapeutycznych.

Enriching the *Standard* with a new attribute, *Music* seems justified and may contribute to an increase of awareness in the importance of the soundscape and its therapeutic values.

REFERENCES

- Bernat S., 2020: Soundscapes of Health Resorts in Poland and their Revitalization. Technical Transactions: Architecture and Urban Planning, e2020018. <https://doi.org/10.37705/TechTrans/e2020018>
- Cerwén, G.; Pedersen, E.; Pálsdóttir, A.M. 2016: The Role of Soundscape in Nature-Based Rehabilitation: A Patient Perspective. Int. J. Environ. Res. Public Health 2016, 13, 1229. <https://doi.org/10.3390/ijerph13121229>
- Drapella-Hermansdorfer A., 2006: Współczesny park miejski w Europie [in:] Wizja rozwoju Wojewódzkiego Parku Kultury i Wypoczynku im. Gen. Jerzego Ziętka. Katowice: Urząd Marszałkowski Woj. Śląskiego. Retrieved from www.silesiaregion.pl/wpkiw/spec_adh.htm (date of access: 2019/12/04)
- Edwards D. (ed.) 2001: Earth Revealing; Earth Healing: Ecology and Christian Theology, The Liturgical Press, Collegeville, Minnesota
- Gesler W., 1996: Lourdes: Healing in a Place of Pilgrimage, Health & Place 2 (2): 95-105.
- Gesler W., 2005: Therapeutic Landscapes: An evolving theme, Health & Place 11: 295-297.
- Krzepitowska-Moszkowicz I, Moszkowicz Ł, Porada K. Evolution of the Concept of Sensory Gardens in the Generally Accessible Space of a Large City: Analysis of Multiple Cases from Kraków (Poland) Using the Therapeutic Space Attribute Rating Method. Sustainability. 2021; 13(11):5904. <https://doi.org/10.3390/su13115904>
- Larkin L., 2001: The relationship Quilt. [in:] Edwards D. (ed.) 2001 Earth Revealing; Earth Healing: Ecology and Christian Theology, The Liturgical Press, Collegeville, Minnesota.
- Kampfe, J.; Sedlmeier, P.; Renkewitz, F. The impact of background music on adult listeners: A meta-analysis. Psychol. Music 2011, 39: 424-448.
- Oldenburg, R., 1989: The Great Good Place: Cafes, Coffee Shops, Community Centers, Beauty Parlors, General Stores, Bars, Hangouts, and How They Get You Through the Day. New York: Paragon House.
- Salwa M., 2016: Estetyka ogrodu. Między sztuką a ekologią, Wydawnictwo Przypis, Łódź.
- Trojanowska M., 2017: Parki i ogrody terapeutyczne. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa
- Trojanowska M., Sas-Bojarska A., 2018: Health-affirming everyday landscapes in sustainable city. Theories and tools, Architecture Civil Engineering Environment, 3: 41-52.
- Trojanowska M., 2020: The new generation of urban parks and health-promoting landscapes in eco-neighborhoods. Technical Transactions, e2020003. <https://doi.org/10.37705/TechTrans/e2020003>.
- Trojanowska M. 2021: Architectural Strategies that promote creation of social bonds within eco-neighborhoods, Space & FORM, 2021, 46: 195-210.
- Trojanowska M., 2021: A universal standard for health-promoting places. Example of assessment – on the basis of a case study of Rahway River Park, Budownictwo i Architektura, Vol 20, 3: 57-84. <http://www.wejherowo.pl/inwestycje/park-miejski-i3.html> [data dostępu: 28.12.2021] <https://www.modernizacjaroku.org.pl/pl/edition/1104/object/1311/park-miejski-im-aleksandra-majkowskiego-w-wejherowie> [data dostępu: 28.12.2021]

